

Київський університет імені Бориса Грінченка
Педагогічний інститут
Кафедра теорії та історії педагогіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
« 14 » 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Практикум особистісно-професійного зростання педагога
для студентів

спеціальності 013 Початкова освіта
освітнього рівня першого (бакалаврського)
освітньої програми 013.00.01 Початкова освіта

Київ – 2021

Розробник:

БРАТКО Марія, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

БРАТКО Марія, кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки/_____

Протокол від 30.08.2021р. № 1

Завідувач кафедри _____ *Людмила ХОРУЖА*

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 013.00.01 Початкова освіта
(назва освітньої програми)

Гарант освітньо-професійної програми _____ *Геннадій БОНДАРЕНКО*
(підпис)

Робочу програму перевірено
«__» _____ 2021 р.

Заступник директора _____ *Марина МАШОВЕЦЬ*

Пролонговано

на 20__/20__ _____ (Хоружа Л.Л.), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ _____ (Хоружа Л.Л.), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ _____ (Хоружа Л.Л.), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ _____ (Хоружа Л.Л.), «__» _____ 20__ р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

• Найменування показників	Характеристика дисципліни
	денна
Вид дисципліни	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120
Курс	III
Семестр	5
Кількість змістових модулів з розподілом:	2
Обсяг кредитів	4
Обсяг годин, в тому числі:	120
Аудиторні	56
Модульний контроль	8
Семестровий контроль	-
Самостійна робота	56
Форма семестрового контролю	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – закласти основу для професійного та особистісного зростання педагога на основі володіння специфічними та універсальними інструментами міжлюдських взаємин – педагогічною етикою та навичками 21 століття («soft-skills»). Професійно-моральні норми як зразки, стандарти професійної поведінки і діяльності педагога відіграють роль критеріїв внутрішньої саморегуляції особистості у професійній діяльності. Навички 21 століття («soft-skills») допомагають реалізовувати власні життєві плани та цілі, вибудовувати успішно кар'єру, ефективно реагувати на нові виклики. Навички 21 століття допомагають людині зробити життя ефективним, цікавим, комфортним, займатись власним навчанням та саморозвитком.

Завдання курсу:

- розкриття сутності та значущості моральної культури педагога для успішного виконання соціальної ролі педагога;
- формування моральних цінностей вчительської професії та відповідних якостей майбутнього педагога на основі засвоєння принципів, норм і правил професійно-педагогічної поведінки;
- розвиток у майбутніх учителів етичної культури на рефлексивній основі, спонукання їх до самоаналізу своїх вчинків, аналізу типових помилок педагогічної поведінки, пов'язаних із порушенням норм педагогічної моралі;
- сприяння формуванню основних навичок 21 століття («soft-skills») – критичного мислення, креативності, спілкування, співробітництва, які сприятимуть ефективній роботі з різними джерелами інформації, її критичному аналізу та осмисленню; озброюватимуть новітніми методами дослідження реальності майбутнього педагога;
- акцентування уваги на ролі навичок 21 століття для саморозвитку, самоосвіти кожної особистості;
- сприяти набуттю досвіду навчання у співпраці та кооперації з іншими; створення власних текстів та проєктів.

У процесі опанування курсу увага зосереджена на **засвоєнні знань** щодо педагогічної етики, педагогічної культури, навичок 21 століття («soft-skills»).

Зважаючи на практично-тренінгову спрямованість курсу під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти залучаються до вирішення практичних завдань (кейсів), вправлення через різноманітні тренінгові вправи з метою **набуття широкого переліку практичних умінь та навичок**, а саме:

- визначати актуальні професійно важливі якості педагога;

- визначати актуальні професійно важливі якості педагога;
- досліджувати чинники впливу на професійну поведінку педагога;
- аналізувати та оцінювати професійну поведінку педагогів та власну квазіпрофесійну діяльність (зокрема, під час педагогічної практики) та виявляти чинники впливу на успіх та помилки у педагогічній діяльності;
- розуміти сутність навичок 21 століття;
- розрізняти підходи до виокремлення переліків навичок 21 століття;
- визначати пріоритетні «soft-skills»;
- отримання порад та рекомендацій, які дозволять краще зрозуміти себе та оточуючих людей;
- оволодіння способами формування основних навичок 21 століття – критичного мислення; креативності; спілкування; співробітництва; способами роботи з інформацією та ефективного навчання;
- опанування інструментами, які поліпшують повсякденне мислення, сприяють ефективному вирішенню проблем, досягання життєвих та кар'єрних цілей;
- набуття досвіду самоменеджменту, самопрезентації, життєвого проектування.

3. Результати навчання за дисципліною

Оволодіння теоретичними і практичними складовими курсу має на меті поглиблення комплексу педагогічних знань, умінь, компетентностей, що забезпечують здатність педагога якісно виконувати професійні обов'язки та вибудовувати успішну професійну кар'єру та щасливу життєву траєкторію, завдяки розвитку загальних (громадянської, соціальної, культурної, лідерської, підприємницької) та зазначених професійних (мовно-комунікативної, психологічна, емоційно-етична, педагогічне партнерство, інклюзивна, здоров'язбережувальна, проєктувальна, прогностична, організаційна, оцінювально-аналітична, інноваційна, рефлексивна, здатність до навчання впродовж життя) компетентностей. Визначений перелік компетентностей узгоджується зі Професійним стандартом за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)».

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Ус ьог о	Розподіл годин між видами робіт				
		Аудиторна:				
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні
Змістовий модуль I. Професійний розвиток педагога						
Тема 1.1. Вступ. Соціальні очікування від діяльності педагога. Професійний стандарт учителя.	12	2	4			6
Тема 1.2. Вчитель і педагогічна етика. Професійні моральні норми діяльності вчителя. Педагогічні табу.	12	2	4			6
Тема 1.3. Педагогічний такт і справедливість. Щастя як вища моральна цінність особистості педагога.	12	2	4			6
Тема 1.4. Педагогічний конфлікт: сутність, причини, особливості, класифікація. Розв'язання та запобігання педагогічним конфліктам.	12	2	4			6

Тема 1.5. Проект особистісно-професійного зростання майбутнього педагога	8		4				4
<i>Модульний контроль</i>	4						
Разом	60	8	20				32
Змістовий модуль II. «Soft skills» для навчання і життя							
Тема 2.1. Освіта для сучасного мінливого світу: революція у навчанні чи навчання для революції.	4	2					2
Тема 2.2. Основні концепції навичок 21 століття: що необхідно знати та уміти у складному сучасному світі	4	2					2
Тема 2.3. Універсальні переліки навичок 21 століття.	4	2					2
Тема 2.4. Навчання як творчість	4	2					2
Тема 2.5. Критичне мислення. Навички мислення високого порядку. Таксономія Блума. Педагогічне колесо Керрінгтона.	4		2				2
Тема 2.6. Ефективне читання та аналіз текстів	4		2				2
Тема 2.7. Креативність: артистизм, допитливість, уява, інновація, самовираження	4		2				2
Тема 2.8. Спілкування (комунікація): навички ефективного та якісного усного та писемного спілкування, уміння публічно говорити та слухати	4		2				2
Тема 2.9. Співробітництво: лідерство, робота в команді, віртуальний коворкінг	4		2				2
Тема 2.10. Самоуправління (самоменеджмент): наполегливість, самостійна робота, цілепокладання, планування, самодисципліна, здатність до адаптації	4		2				2
Тема 2.11. Емоційний інтелект: активне слухання, розуміння невербальної інформації, адаптація до емоцій	4		2				2
Тема 2.12. Навички щодо розуміння та створення смислу, вираження себе, слухання себе та уміння бути господарем	4		2				2
Тема 2.13. Технологія життєвого проектування (створення індивідуального життєвого проекту)	4		2				2
Тема 2.14. Самопрезентація (захист індивідуальних проектів)	4		2				6
<i>Модульний контроль</i>	4						
Разом	60	8		20			32
Усього	120	16		40			56

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Професійний розвиток педагога

Тема 1.1. Вступ. Соціальні очікування від діяльності педагога. Особистісні якості, які необхідні для успішної професійної діяльності вчителя 21 століття. Актуальні якості вчителя в умовах вимушеного дистанційного навчання. Місце професійних якостей у структурі особистості вчителя. Професійний стандарт учителя. Загальні та професійні компетентності вчителя. Ідеальний портрет сучасного вчителя. Професійний розвиток вчителя. Василь Сухомлинський про місію вчителя у суспільстві. *Семінар 1-2.*

Основні поняття теми: вчитель, педагог, професійна діяльність вчителя, професійний стандарт вчителя, професійний розвиток вчителя.

Тема 1.2. Вчитель і педагогічна етика. Педагогічна деонтологія як наука про професійну поведінку вчителя. Педагогічна етика: категорії, зміст, принципи, функції. Професійні моральні норми діяльності вчителя. Педагогічні табу. Праці Василя Сухомлинського «Сто порад учителеві», «Як виховати справжню людину» як моральний дороговказ для вчителя. *Семінар 3-4.*

Основні поняття теми: педагогічна етика, педагогічна деонтологія, професійні моральні норми, педагогічні табу.

Тема 1.3. Педагогічний такт як основа педагогічного авторитету вчителя. Педагогічна справедливість. Елементи педагогічного такту. Вчитель тактовний та вчитель безтактний. Зміст і форми прояву педагогічного такту. Педагогічний такт і соціальний інтелект. Щастя як вища моральна цінність особистості. *Семінар 5-6.*

Основні поняття теми: педагогічний такт, педагогічний авторитет вчителя, соціальний інтелект, педагогічне щастя.

Тема 1.4. Педагогічний конфлікт: сутність, причини, особливості, класифікація. Види педагогічних конфліктів: конфлікт діяльності, конфлікт поведінки і вчинків, конфлікти взаємин. Розв'язання, управління та запобігання педагогічним конфліктам. *Семінар 7-8.*

Основні поняття теми: конфлікт, педагогічний конфлікт, управління конфліктом.

Тема 1.5. Засоби та способи професійного самовиховання та саморозвитку вчителя (самоінформування, самоосвіта, самоорганізація (самопостереження, самоконтроль, самозвіт, самоаналіз, самооцінка), стимулювання потреби в саморозвитку, самовдосконалення). Проєкт особистісно-професійного зростання майбутнього педагога. *Семінар 9-10.*

Основні поняття теми: професійний саморозвиток, самовиховання педагога.

Змістовий модуль II. «Soft skills» для навчання і життя

Тема 2.1. Освіта для сучасного мінливого світу: революція у навчанні чи навчання для революції.

Освіта в епоху змін: основні ознаки освіти постіндустріального суспільства. Основні тенденції, які формуватимуть майбутнє (надмірна кількість інформації; епоха «великих даних»; зростання швидкостей передачі інформації; стирання економічних та культурних кордонів; інтернет-навчання та інтернет-торгівля та послуги; зміна форм праці; активне старіння людства; гендерна рівність; зростання ролі самостійної праці та навчання; освіта упродовж життя; неперервна освіта; освіта як засіб створення майбутнього тощо).

Основні поняття теми: освіта, інформація, неперервна освіта, освіта постіндустріального суспільства.

Тема 2.2. Основні концепції навичок 21 століття: що необхідно знати та уміти у складному сучасному світі.

Уміння та навички людини 21 століття, щоб бути успішними на робочому місці, вдома та в громаді. Консорціуми, які розробляють списки навичок 21 століття (Партнерство щодо навчання у XXI столітті (США) P21; Оцінка і навчання навичкам XXI століття (Міжнар.) ATCS; Міжнародні науково-технологічні стандарти (США) ISTE; Європейський союз (Міжнар.) EU; Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) (Міжнар.); Міністерство освіти Сінгапуру (Сінгапур) MOES).

Основні поняття теми: навичка, знання, компетенції, якості характеру, консорціум.

Тема 2.3. Універсальні переліки навичок 21 століття.

Системи навичок 21 століття. Типи навичок 21 століття (професійні навички, «м'які навички», цифрові навички). Переліки навичок: навички, які мають бути у кожного у 18 років (за Джулі Ліскотт-Хеймс); сім навичок виживання (за Т. Вагнер); переліки навичок Всесвітнього економічного форуму (The World Economic Forum); переліки навичок Комісії Європейського парламенту та ЄС; Концепція 4 C + 4S P21 (Framework for Learning the 21st Century); Сім звичок надзвичайно ефективних людей (за С. Кові).

Основні поняття теми: навички, «м'які навички», «soft-skills».

Тема 2.4. Навчання як творчість.

Сучасні підходи до навчання. Як навчити вчитися. Сфокусоване та розпорошене мислення. Креативність у навчанні. Поради, прийоми, інструментарій ефективного навчання. Розвиток пам'яті та інтуїтивного розуміння.

Основні поняття теми: навчання, мислення, креативність, прийоми, інструментарій навчання.

Тема 2.5. Критичне мислення. Навички мислення високого порядку. Таксономія Блума. Педагогічне колесо Керрінгтона. *Тренінг 1.*

Тема 2.6. Ефективне читання та аналіз текстів. *Тренінг 2.*

Тема 2.7. Креативність: артистизм, допитливість, уява, інновація, самовираження. *Тренінг 3.*

Тема 2.8. Спілкування (комунікація): навички ефективного та якісного усного та писемного спілкування, уміння публічно говорити та слухати. *Тренінг 4.*

Тема 2.9. Співробітництво: лідерство, робота в команді, віртуальний коворкінг. *Тренінг 5.*

Тема 2.10. Самоуправління (самоменеджмент): наполегливість, самостійна робота, цілепокладання, планування, самодисципліна, здатність до адаптації. *Тренінг 6.*

Тема 2.11. Емоційний інтелект: активне слухання, розуміння невербальної інформації, адаптація до емоцій. *Тренінг 7.*

Тема 2.12. Додаткові «soft-skills»: навички щодо розуміння та створення смислу, вираження себе, слухання себе та уміння бути господарем. *Тренінг 8.*

Тема 2.13. Технологія життєвого проектування (створення індивідуального життєвого проекту). *Тренінг 9.*

Тема 2.14. Самопрезентація (захист індивідуальних проектів). *Тренінг 10.*

6. Контроль навчальних досягнень**6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів денної форми навчання**

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	
Відвідування лекцій	1	4	4	4	4	
Відвідування семінарських занять	1	10	10	10	10	
Відвідування практичних занять	1					
Робота на семінарському занятті	10	10	100	10	100	
Робота на практичному занятті	10					
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25	14	70	
Виконання модульної роботи	25	2	50	2	50	
		Разом	-	189	-	234
Максимальна кількість балів:	423					
Розрахунок коефіцієнта:	4,23					

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Ознайомитись зі змістом запропонованої для опрацювання книжки та впорядкувати коротку анотацію про неї, розробити власну рекомендацію з розвитку відповідної навички на основі прочитаного. Якщо студент вважає із запропонованої теми опрацювати іншу літературу, то він може аргументувати свій вибір та представити іншу книжку.

№	Тема	Рекомендована книжка/стаття для самостійного опрацювання
1.	Соціальні очікування від діяльності педагога. Професійний стандарт вчителя	Нова українська школа: порадник для вчителя/ за заг. ред. Н.М.Бібік. Київ: Література ЛТД, 2019. 208 с. Ковальчук В., Сергеева Л., Молчанова А. Як стати майстерним педагогом: навч.-метод. посіб. – К.: Арт Економі. 2011. 184 с.
2.	Вчитель і педагогічна етика. Професійні моральні норми діяльності вчителя. Педагогічні табу.	В.О.Сухомлинський «Лист про педагогічну етику» В.О.Сухомлинський «Як виховати справжню людину»
3.	Педагогічний такт і справедливість. Щастя як вища моральна цінність особистості	К.Д.Ушинський «Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології» А.С.Макаренко «Педагогіка індивідуальної дії» І.О.Синиця «Педагогічний такт і майстерність учителя»
4.	Педагогічний конфлікт: сутність, причини, особливості, класифікація. Розв'язання та запобігання педагогічним конфліктам.	Галузяк В.М., Холковська І.Л. Педагогічна конфліктологія: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. 208 с.
5.	Проект особистісно-професійного зростання майбутнього педагога	Федорчук В. Тренінг особистого зростання. К.: «Центр учбової літератури». 2017. 250 с. Акімова О.В., Галузяк В.М. Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя: Монографія. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. 416 с.
6.	Освіта 21 століття	Драйден Г., Вос Дж. Революція в навчанні. Пер. з англ. М. Олійник. Львів: Літопис, 2005. 542 с.
7.	Основні концепції навичок 21 століття	Харарі Ю. Н. 21 урок для 21 століття. Пер. з англ. О. Демянчука. Київ: Форс Україна, 2018. 416 с.
8.	Універсальні переліки навичок 21 століття	Робінсон К. Освіта проти таланту. Сила творчості. Пер. з англ. Г. Лелів. Львів: Літопис, 2017. 256 с.
9.	Навчання як творчість	Оклі Б. Навчатися вчитися. Як запустити свій мозок. Пер. з англ. А. Замощний. Київ.: Наш формат, 2018. 272 с.
10.	Критичне мислення	Левитин Д. Путеводитель по лжи. Критическое мышление в эпоху пост правды. Перевод с англ. О. Терентьева. Москва: Манн, Иванов и Фербер, 2018. 272 с.
11.	Ефективне читання й писання	Льяхов М., Саричева Л. Пиши, скорочуй. Як створити дієвий текст. Book Chef. 2019. 440с.
12.	Креативність	Келлі Т., Келлі Д. Творча впевненість. Як розкрити свій потенціал. Київ.: Основи, 2017. 296 с.
13.	Спілкування	Барез-Браун К. Wake up або як перестати жити на автопілоті. Львів: В-во Старого Лева, 2017.
14.	Співробітництво	Бальдони Дж. Лидировать со смыслом. Дать вашей компании стимул верить в себя. Перевод с англ. Е.Дервянко. Москва: Эксмо, 2014. 240 с.
15.	Самоуправління	Кові Стівен Р. 7 звичок надзвичайно ефективних людей. Пер. з англ. О. Любенко. 2-е вид., стер. Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2016. 316 с.
16.	Емоційний інтелект	Кетс де Врис М. Мистика лидерства: развитие эмоционального интеллекта. Перевод с англ. М. Шалуновой. 5-е изд. Москва: Альпина Паблишер, 2012. 276 с.
17.	Додаткові «soft-skills»: навички щодо розуміння та	Рубін Г. Проект щастя. Пер. з англ. А.Саган. Львів: Видавництво Старого Лева, 2017. 368 с.

	створення смислу, вираження себе, слухання себе та уміння бути господарем	
18.	Технологія життєвого проектування	Кові Шон. 7 звичок високоефективних підлітків. Пер. з англ. Р.Паранька. Львів: Видавництво Старого Лева, 2017. 251 с.
19.	Самопрезентація	Книжка за власним вибором

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.
Модульний контроль здійснюється у формі модульної контрольної роботи.

Кількість балів	Характеристика
25-20	модульна робота характеризується повною, відсутністю помилок, що засвідчує про сформованість умінь та міцні знання змісту модулю
19-15	модульна робота характеризується наявністю хибних відповідей, помилок, але вони незначні
14-09	модульна робота характеризується наявністю суттєвих помилок, хибних відповідей, частину яких студент спроможний усунути у випадку незначної допомоги викладача
08-00	модульна робота характеризується наявністю суттєвих помилок, хибних відповідей та рішень, які студент неспроможний усунути навіть з допомогою викладача

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання
Семестровий контроль відбувається у вигляді заліку. Оцінювання відбувається на основі сумування балів отриманих під час виконання обов'язкових видів робіт упродовж опанування змісту курсу.

6.5. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова)

1. Акімова О.В., Галузяк В.М. *Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя*: Монографія. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. 416 с.
2. Бальдони Дж. *Лидировать со смыслом. Дать вашей компании стимул верить в себя*. Перевод с англ. Е.Деревянко. Москва: Эксмо, 2014. 240 с.
3. Васянович Г.П. *Педагогічна етика*: Навчально- методичний посібник. Львів: Норма, 2005. 344с.
4. Галузяк В.М., Холковська І.Л. Педагогічна конфліктологія: навчальний посібник. Вінниця:ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. 208 с.
5. Драйден Г., Вос Дж. *Революція в навчанні*. Пер. з англ. М. Олійник. Львів: Літопис, 2005. 542 с.
6. Ільяхов М., Саричева Л. Пиши, скорочуй. Як створити дієвий текст. Book Chef. 2019. 440с.
7. Етика: Навч. посібник / В.О. Лозова, М.І. Панов, А.О. Стасевська та ін.. К.: Юрінком Інтер, 2004. – 224с.
8. Келлі Т., Келлі Д. *Творча впевненість. Як розкрити свій потенціал*. Київ.: Основи, 2017. 296 с.
9. Кетс де Врис М. *Мистика лидерства: развитие эмоционального интеллекта*. Перевод с англ. М. Шалуновой. 5-е изд. Москва: Альпина Паблшер, 2012. 276 с.
10. Кові С. Р. *7 звичок надзвичайно ефективних людей*. Пер. з англ. О. Любенко. 2-е вид., стер. Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2016. – 316 с.
11. Кові Ш. *7 звичок високоефективних підлітків*. Пер. з англ. Р.Паранька. Львів: Видавництво Старого Лева, 2017. 251 с.
12. Кобилецькі З. *Курс менеджменту*: Посібник: Пер. з пол. Львів: Афіша, 2004. 192 с.
13. Левитин Д. *Путеводитель по лжи. Критическое мышление в эпоху пост правды*. Перевод с англ. О. Терентьева. Москва: Манн, Иванов и Фербер, 2018. 272 с.
14. ЛеФевер Л. *Искусство объяснять. Как сделать так, чтобы тебя понимали с полуслова*. Перевод с англ. Г.Федотова. 4-е изд. Москва: Манн, Иванов и Фербер, 2016. 229 с.
15. *Навички для сучасної України. Дослідження світового банку, 2015* [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.ipq.org.ua/ua/news/93>.
16. Оклі Б. *Навчатися вчитися. Як запустити свій мозок*. Пер. з англ. А. Замоцний. – Київ.: Наш формат, 2018. – 272 с.
17. Репина Л. В., Реутова Е. Г. *Тенденции развития образования в XXI веке в условиях современной глобализации*. Педагогическое мастерство: материалы VII Междунар. науч. конф. (г. Москва, ноябрь 2015 г.). М.: Буки-Веди, 2015. С. 22-24. URL: <https://moluch.ru/conf/ped/archive/184/8958/> (Дата звернення: 2017-11-28)
18. Робінсон К. *Освіта проти таланту. Сила творчості*. Пер. з англ. Г. Лелів. – Львів: Літопис, 2017. 256 с.
19. Робінсон К., Ароніка Л. *Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту*. Пер. з англ. Г. Лелів. Львів: Літопис, 2018. 258 с.
20. Рубін Г. *Проект щастя*. Пер. з англ. А.Саган. Львів:Видавництво Старого Лева, 2017. 368 с.
21. Флоріда Р. *Ното creatives. Як новий клас завойовує світ*. Пер. з англ. Максим Яковлев. Київ: Наш формат, 2018. 432 с.
22. Федорчук В. Тренінг особистого зростання. К.: «Центр учбової літератури». 2017. 250 с.
23. Харарі Ю.Н. *21 урок для 21 століття*. Пер. з англ. О. Демянчука. Київ: Форс Україна, 2018. 416 с.
24. Хоружа Л.Л. Етичний розвиток педагога: навч.посіб. К.: Академвидав, 2012. 202 с.
25. Шер Б., Готтліб Е. *Мистецтво мріяти. Як отримати те, чого насправді бажаєш*. Пер. з англ. О. Зосімова. Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2016.432с.

Додаткова

1. Archer W., Davison J. Graduate Employability: What do employers think and want? The Council for Industry and Higher Education, 2008. <http://www.brunel.ac.uk/services/pcc/staff/employability/?a=92718> 6.
2. Bransford J. D. and Schwartz D. L., Rethinking Transfer: A Simple Proposal With Multiple Implications» Review of Research in Education, (1999). 61-100
3. Perkins D. «Constructivism and Troublesome Knowledge» in Overcoming Barriers to Student Understanding: Threshold Concepts and Troublesome Knowledge ed. Jan Meyer et al Ray Land, 33–47 (New York: Routledge, 2006)
4. Phillips D. C., «The Good, The Bad, and the Ugly: The Many Faces of Constructivism» Educational Researcher, (1995): 5–12.
5. Trilling B., Fadel C. 21st Century Skills: Learning for Life in Our Times (San Francisco, CA: Jossey-Bass/Wiley, 2009) 240 p. (about book - <http://21stcenturyskillsbook.com/book/>)

Додаткові ресурси (за наявності)

1. Он-лайн курс <https://www.coursera.org/learn/atc21s>
2. Критичне мислення для освітян. https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:CZ+CTFT101+2017_T3/about
3. Graduate employability in Asia. – Bangkok, UNESCO, 2012, <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002157/215706E.pdf>
4. <https://www.youtube.com/watch?v=zkVxow4Rqus>
5. <https://www.youtube.com/watch?v=QrEEVZa3f98>
6. https://www.youtube.com/watch?v=BXT2STtm_54
7. <https://www.youtube.com/watch?v=Ax5cNlutAys>
8. http://www.designingoutcomes.com/assets/Padagogy_Wheel_Translations/Padagogy_Whl_V4_RUS.pdf
9. https://www.youtube.com/watch?v=DWg7f2ffG_w (Освіта дитини XXI ст. україномовні ресурси)